



Ulkomaalaistaustaisten 9.-luokkalaisten nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – Eurooppalaisen koululaiskyselyn tuloksia vuodelta 2015

Tutkimuksessa verrataan 15–16-vuotiaiden ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten yläkoululaisten alkoholin käyttöä, kannabiskokeiluja, tupakkatuotteiden käyttöä ja rahapeliautomaateilla pelaamista. Lisäksi selvitetään nuorten päihteiden käyttöön ja rahapelaamiseen yhteydessä olevia tekijöitä. Aineisto on kerätty keväällä 2015 suomalaisista kouluista (n=258) 4049 oppilaalta (ulkomaalaistaustaisia n=135) eurooppalaista koululaisten päihteiden käyttöä koskevaa kyselytutkimusta (ESPAD) varten. Aineiston tilastollisessa analyysissä käytettiin ristiintaulukointia, χ^2 -testiä ja logistista regressioanalyysia ottaen otanta-asetelma huomioon. Alkoholin käyttö oli yleisempää suomalais- kuin ulkomaalaistaustaisten nuorten keskuudessa. Kannabiksen ja vesipiipun käyttö oli yleisempää ulkomaalaistaustaisten nuorten (erityisesti poikien) keskuudessa. Kaveripiirin päihteiden käyttö ja runsas ajanvietto kavereiden kanssa vapaa-ajalla lisäsivät päihteiden käytön todennäköisyyttä tytöillä ja pojilla. Ulkomaalaistaustaisilla nuorilla kavereiden kannabiksen käytöllä oli voimakkaampi yhteys omaan kannabiksen käyttöön kuin suomalaistaustaisilla nuorilla. Suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten poikien viikoittaisessa rahapeliautomaateilla pelaamisessa ei ollut eroja, mutta raha-automaattipelaaminen oli merkitsevästi yleisempää ulkomaalais- kuin suomalaistaustaisilla tytöillä. Päihteiden käyttöön ja rahapelaamiseen yhteydessä olevat tekijät olivat pitkälti samoja kaikilla nuorilla. Ulkomaalaistaustasta riippumatta päihteiden käyttöön liittyvien riskien pitäminen suurina pienensi päihteiden käytön riskiä tytöillä ja pojilla. Myös se, että vanhemmat tiesivät nuorten perjantai-illan viettotavoista, pienensi päihteiden käytön riskiä. Rahapelaamisen riski oli suurempi pojilla ja niillä, jotka käyttivät muita päihteitä, hengailivat kavereiden kanssa ja joiden vanhemmat eivät tienneet nuortensa perjantai-illan viettotavoista.

Asiasanat: 9.-luokkalaiset, päihteet, rahapelaaminen, ulkomaalaistausta

JOHANNA JÄRVINEN-TASSOPOULOS, KIRSIMARJA RAITASALO

JOHDANTO

Ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten määrä on kasvanut Suomessa nopeasti aina 1990-luvun puolivälin jälkeen (1), sillä Suomeen muuttaneet henkilöt ovat enimmäkseen olleet nuoria aikuisia tai perheensä kanssa muuttavia lapsia tai nuoria. Suomessa syntyneiden maahanmuuttajien lapsista 80 prosenttia on alle 18-vuotiaita (2.) Suurimmat

vieraskieliset lapsiryhmät ovat venäjän-, viron- ja somalinkielisiä (3). Vuonna 2015 vieraskielisistä alle 18-vuotiaista nuorista 25 prosenttia (16 729 nuorta) asui Helsingissä (4).

Lapset ja nuoret saattavat jäädä näkymättömiin julkisessa keskustelussa maahanmuutosta ja sen vaikutuksista sekä yhteiskunnan muuttumisesta monikulttuurisemmaksi (5). Vasta maahan

tulleet ulkomaalaistaustaiset nuoret voivat olla terveitä, mutta maahanmuuttoon liittyvä prosessi ja sosiaalinen eriarvoisuus uudessa kotimaassa voivat altistaa nuoret erilaisille terveyteen ja mielenterveyteen liittyville ongelmille (6). Päihteiden käyttöön voivat vaikuttaa maastamuuttomaan kulttuuri (esimerkiksi juomiseen tai huumeiden käyttöön liittyvä häpeä), mutta myös asenteiden muuttuminen uudessa kotimaassa (esimerkiksi juomisesta kieltäytyminen lähtömaan perinteen vastaisesti) (7). Erityisen alttiita ikätoverien painostukselle ovat ne nuoret, joiden vanhempien valvonta heikkenee tai perheen rakenteessa tapahtuu muutoksia maahanmuuton jälkeen (5).

Ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteiden käyttöä (tupakointi mukaan lukien) on Suomessa tutkittu valtakunnallisesti ja paikallisesti (3,8,9,10). Valtakunnallisessa Kouluterveyskyselyssä todettiin vuonna 2013, että humalajuominen oli yleisintä 8.- ja 9.-luokkalaisilla ensimmäisen polven maahanmuuttajapojilla. Myös huumekekeilut olivat yleisempiä ensimmäisen polven maahanmuuttajapojilla (37 %). Sen sijaan toisen polven maahanmuuttajapojista ja monikulttuuristen perheiden pojista 17–21 prosenttia oli kokeillut joskus huumeita. Ulkomaalaistaustaiset pojat myös tupakoivat yleisemmin kuin muut pojat. (3)

Ulkomaalaistaustaisten aikuisten rahapelaamista on tutkittu vasta vähän Suomessa (11,12, 13,14). Kouluterveyskyselyn vuoden 2013 tulosten perusteella monikulttuuristen perheiden sekä ensimmäisen että toisen polven maahanmuuttajanuorilla rahapelaaminen oli yhteydessä päihteiden käyttöön ja rahapelaamisen lisääntyessä myös todennäköisyys päihteiden käyttöön lisääntyi (15).

Ulkomaalaistaustaisten nuorten juomatapoja voidaan tarkastella sekä riski- ja terveyskäyttäytymisenä että integraation osoittamisena (1). Alkoholin kokeiluun ja käyttöön voivat vaikuttaa esimerkiksi lähtömaan alkoholikulttuuri, asumisaika uudessa kotimaassa, sukupolvi ja kaveripiirin alkoholinkäyttötavat. Eri etnisten ryhmien tai lähtömaiden välillä voi myös olla eroja (1). Huumeisiin tutustumiseen voivat vaikuttaa esimerkiksi maahanmuuton äskettäisyys, ikätoverien huumeidenkäyttö, vanhempien puuttumattomuus nuoren elämään ja nuoren osamattomuus kieltäytyä ikätoverien painostaessa (16). Nuorten rahapelaamiseen voivat vaikuttaa

vanhempien kasvatustyyli ja erityisesti valvonta (17).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteiden käytöstä ja rahapelaamisesta ja verrata niitä suomalaistaustaisiin. Ulkomaalaistaustaisiksi nuoriksi on määritelty ne vastaajat, jotka itse tai joiden vanhemmat ovat syntyneet muualla kuin Suomessa. Tutkimuksessa selvitetään myös sukupuolten välisiä eroja päihteiden käytössä ja rahapelaamisessa.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Kuinka 15–16-vuotiaiden alkoholinkäyttö, kannabiskokeilut, tupakkatuotteiden käyttö ja raha-automaattipelaaminen eroavat toisistaan ulkomaalais- ja suomalaisestaustaisten ryhmässä?
2. Millaiset tekijät ovat yhteydessä nuorten päihteiden käyttöön ja rahapelaamiseen?
3. Ovatko nämä tekijät samoja ulkomaalais- ja suomalaistaustaisilla nuorilla?

AINEISTO JA MENETELMÄT

Eurooppalaisen koululaiskyselyn (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, ESPAD) Suomen aineisto kerättiin anonyymina luokkakyselynä keväällä 2015 (18). Suomessa tutkimukseen osallistui 258 koulua (tutkimukseen mukaan kutsutuista kouluista osallistui 94 %) ja 4049 oppilasta (näiden koulujen oppilaista osallistui 89 %). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuseettinen toimikunta hyväksyi tutkimussuunnitelman ja puolsi tutkimuksen toteuttamista.

Tutkimuksen perusjoukko koostui vuonna 1999 syntyneistä suomen- ja ruotsinkielisten koulujen oppilaista, jotka olivat pääosin peruskoulun 9. luokalla, joten kyselyt kohdennettiin vain 9.-luokkalaisille. Ositetun kaksivaiheisen ryväsotannan ositteet muodostettiin EU:n aluejaon (NUTS2) mukaan. Ahvenanmaalla asuvat suljettiin pois otoksesta. Otokseen tulleet koulut poimittiin ensimmäisessä vaiheessa kustakin ositteesta systemaattisella PPS -satunnaisotannalla (poiminta suhteessa kokoon). Otokseen valituille kouluille valittiin myös suunnilleen samankokoinen varakoulu samankaltaiselta alueelta siltä varalta, että jokin koulu kieltäytyy osallistumasta tutkimukseen. Luokat, joiden oppilaat eivät puhuneet suomea tai ruotsia, jätettiin pois, kuten myös erityisluokat. Joustavaa

opetussuunnitelmaa noudattavat luokat olivat mukana. Jokaisesta koulusta valittiin satunnaisesti yksi luokka niin, että valinnan todennäköisyyteen vaikutti luokan oppilasmäärä.

Oppilaiden vanhemmille tiedotettiin tutkimuksesta ja heiltä kysyttiin lupa lasten tutkimukseen osallistumiseen. Jos vanhemmat eivät erikseen kieltäneet osallistumista, oppilas sai kyselylomakkeen. Kyselylomake täytettiin yhden oppitunnin aikana. Kukin oppilas sulki paperilomakkeensa omaan kirjekuoreen, jotta vastausten luottamuksellisuus taattiin. Kyseisen tunnin aikana poissaolleet (noin 500 oppilasta), kyselystä kieltäytyneet (n=20) sekä ne, joiden vanhemmat olivat kieltäneet vastaamisen (n=20), muodostavat aineiston oppilastason kadon. Aineistosta on poistettu kohdejoukkoon kuulumattomat ja ne, jotka olivat vastanneet epäjohtonmukaisesti, selvästi liioitellen tai olivat jättäneet yli puolet lomakkeesta täyttämättä (n=277).

Tutkimuksessa kysyttiin elinaikaista alkoholinkäyttöä sekä vähintään kuuden alkoholian-

noksen juomista kerralla viimeisten 30 päivän aikana (humala). Tupakkatuotteista kysyttiin erikseen yhtäältä päivittäistä tupakointia sekä nuuskan ja vesipiipun elinaikaista käyttöä. Myös kannabiksesta ja muista huumeista kysyttiin elinaikaista käyttöä. Rahapelaamisesta kysyttiin viikoittaista rahapeliautomaateilla pelaamista. Taustamuuttujina käytettiin sukupuolta ja ulkomaalais-/suomalaistaustaisuutta. Päihteiden käyttöön ja rahapelaamiseen mahdollisesti yhteydessä oleviksi tekijöiksi valittiin päivittäinen urheilu ja muu harrastaminen, ajankäyttö kavereiden kanssa, nuoren viikoittain käytettävissä oleva rahamäärä, vanhempien tietämys nuoren perjantai-iltojen viettotavoista, kavereiden alkoholin käyttö, tupakointi ja kannabiksen käyttö sekä alkoholin käyttöön, tupakointiin ja kannabiksen käyttöön liitetyt riskikäsitkset.

Muuttujien jakaumat ja alkuperäiset kysymykset on kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1. Kysymysten muotoilu ja vastausjakaumat (% ja n) 9.-luokkalaisilla nuorilla vuonna 2015.

Kysymys	Vastausvaihtoehdot	%	n
Missä maassa sinä ja vanhempasi olette syntyneet? (sinä, isä, äiti)	Suomessa	96.7 %	3960
	Muualla kuin Suomessa	3.3 %	135
Mikä on sukupuolesi?	Poika	48.4 %	1958
	Tyttö	51.6 %	2091
Kuinka monta kertaa olet juonut jotakin alkoholijuomaa? (Elämäsi aikana)	En kertaakaan	26.3 %	1059
	Vähintään yhden kerran	73.7 %	2969
Muistele viimeksi kuluneita 30 päivää. Kuinka monta kertaa sinä aikana olet juonut alkoholia kuusi annosta tai enemmän samalla käyttökerralla?	En kertaakaan	77.3 %	3114
	Vähintään yhden kerran	22.7 %	915
Kuinka paljon olet polttanut viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana?	En lainkaan	89.9 %	3592
	Vähintään 1 savuke /päivä	11.0 %	446
Oletko koskaan käyttänyt vesipiippua/ shishaa?	En koskaan	78.9 %	3127
	Kyllä	21.1 %	837
Minkä ikäisenä käytit nuuskaa päivittäin?	En koskaan	73.8 %	3023
	Alle 16-vuotiaana	26.2 %	1072
Kuinka monta kertaa olet käyttänyt marihuanaa tai hasista? (Elämäsi aikana)	En kertaakaan	91.5 %	3702
	Vähintään yhden kerran	8.5 %	342

Kysymys	Vastausvaihtoehdot	%	n
Kuinka monta kertaa olet käyttänyt seuraavia päihteitä elämäsi aikana? (ekstaasia, amfetamiinia, metamfetamiinia, kokaiinia, liimoja/ liuottimia, rauhoittavia tai unilääkkeitä ilman lääkärin määräystä, LSD:tä tai muita hallusinogeenieja, heroiinia, huumaavia sieniä, GHB:tä (gammaa), jotain huumetta suoneen pistämällä, alkoholia ja pillereitä yhdessä, kipulääkkeitä päihtyäksesi, buprenorfinia ilman lääkärin määräystä)	En kertaakaan	89.9 %	3682
	Vähintään yhden kerran	10.1 %	413
Kuinka usein (jos koskaan) teet seuraavia asioita? Pelaan sellaisilla peliautomaateilla, joilla voi voittaa rahaa	Harvemmin kuin kerran /vko	95.5 %	3847
	Vähintään kerran /vko	4.5 %	182
Kuinka usein (jos koskaan) teet seuraavia asioita? Urheilen tai harrastan liikuntaa	Harvemmin kuin päivittäin	43.7 %	1762
	Lähes joka päivä	56.3 %	2273
Kuinka usein (jos koskaan) teet seuraavia asioita? Harrastan muuta (soitan, laulan, piirrän, kirjoitan)	Harvemmin kuin päivittäin	77.9 %	3141
	Lähes joka päivä	22.1 %	892
Kuinka usein (jos koskaan) teet seuraavia asioita? Vietän aikaa ystävien kanssa ostoskeskuksissa, kaduilla, puistoissa tms. paikoissa	Harvemmin kuin päivittäin	78.1 %	3146
	Lähes joka päivä	21.9 %	883
Tietävätkö vanhempasi yleensä, kuinka vietät perjantai-iltaa?	Aina / useimmiten	88.0 %	3512
	Joskus / eivät tiedä	12.0 %	479
Arvioi kuinka moni ystävästäsi juo alkoholia?	Harva / jotkut / ei kukaan	66.4 %	2719
	Valtaosa / kaikki	33.6 %	1376
Arvioi kuinka moni ystävästäsi tupakoi?	Harva / jotkut / ei kukaan	83.2 %	3406
	Valtaosa / kaikki	16.8 %	689
Arvioi kuinka moni ystävästäsi polttaa marihuanaa tai hasista?	Harva / jotkut / ei kukaan	99.2 %	4064
	Valtaosa / kaikki	0.8 %	31
Kuinka suuri terveydellinen tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö juo yhden tai kaksi alkoholiannosta lähes joka päivä?	Suuri riski	21.7 %	869
	Ei suurta riskiä	78.3 %	3139
Kuinka suuri terveydellinen tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö tupakoi silloin tällöin?	Suuri riski	4.4 %	179
	Ei suurta riskiä	95.6 %	3844
Kuinka suuri terveydellinen tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö kokeilee marihuanaa tai hasista (kannabista) kerran tai kaksi?	Suuri riski	32.2 %	1291
	Ei suurta riskiä	67.8 %	2717
Kuinka paljon rahaa viikossa käytät yleensä sellaisiin henkilökohtaisiin menoihin, joista voit itse päättää?	Alle 10 euroa /vko	49.0 %	1941
	Vähintään 10 e /vko	51.0 %	2022

AINEISTON ANALYYSI

Aineiston analyysissä käytettiin SAS 9.3. -ohjelmistoa. Otanta-asetelma otettiin huomioon käyttäen SAS -ohjelmiston survey -toimintoja (surveyfreq, surveylogistic) (19). Eroja ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten nuorten alkoholinkäytön, kannabiskokeilujen, tupakkatuotteiden käytön ja rahapeliautomaateilla pelaamisen yleisyydessä arvioitiin ristiintaulukoinnin ja χ^2 -testin avulla. Vastaavasti näihin yhteydessä olevia tekijöitä tarkasteltiin logistisen regressioanalyysin avulla vakioiden kaikki muut muuttujat. Eri päihteiden käyttöön ja rahapeliautomaateilla pelaamiseen yhteydessä olevia tekijöiden frekvenssejä ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten tyttöjen ja poikien keskuudessa tarkasteltiin ristiintaulukoinnin ja χ^2 -testin avulla sekä testaamalla ulkomaalaisstatuksen ja muiden taustamuuttujien interaktioiden vaikutusta logistisen regressioanalyysin avulla. Keskityimme näissä analyyseissa alkoholinkäyttöön, päivittäiseen tupakointiin, kannabiksen ja vesipiipun käyttöön sekä rahapeliautomaateilla pelaamiseen. Kunkin aineen tai toiminnan osalta sovitettiin erilliset mallit, joissa edellä tarkasteltujen tekijöiden lisäksi muiden päihteiden käyttö on vakioitu.

Lopuksi testasimme ulkomaalaistaustan ja taustamuuttujien välisten interaktioiden yhteyttä päihteidenkäyttöön ja rahapelaamiseen selvittääksemme, ovatko nämä yhteydet erilaisia ulkomaalais- ja suomalaistaustaisilla nuorilla.

Kaikissa analyyseissa olivat mukana vain ne, jotka olivat vastanneet kulloinkin käsiteltävään kysymykseen. Tilastollisen merkitsevyyden rajana oli $p < 0.05$.

TULOKSET

Kyselylomakkeessa syntymämaata koskevat vastausvaihtoehdot olivat Suomi, Venäjä, Viro, Somalia, Irak tai ”muu maa” (liite 3, 18). Vastaaajista 3,3 prosenttia ($n = 135$) oli ulkomaalaistaustaisia. Heistä suurin osa oli venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisia (0,7 %, $n = 27$) ja virolaistaustaisia (0,7 %, $n = 29$). Somalialaistaustaisia vastaajia oli 0,4 % nuorista ($n = 16$) ja irakilaistaustaisia 0,2 % ($n = 9$). Tämä vastaa väestötilastoja vuoden 2015 lopussa, joiden mukaan Suomessa suurimmat ulkomaalaistaustaisten 15–16-vuotiaiden ryhmät olivat neuvostoliittolais- ja venäläistaustaiset, somalialaistaustaiset, virolaistaustaiset ja irakilaistaustaiset (20).

Vuonna 2015 ulkomaalaistaustaisista pojista ja tytöistä merkitsevästi suomalaistaustaisia pienempi osuus (64,5 ja 58,6 % vs. 75,5 ja 72,9 %) oli joskus elinaikanaan käyttänyt alkoholia (Taulukko 2). Humalajuomisessa ei ollut eroa näiden ryhmien välillä. Ulkomaalaistaustaisista pojista suurempi osuus (23,4 %) kuin suomalaistaustaisista (9,4 %) oli käyttänyt joskus elämänsä aikana kannabista, mutta tytöillä ero ei ollut merkitsevä. Muiden huumeiden kuin kannabiksen käytössä ryhmien välillä ei ollut eroa.

Päivittäisessä tupakoinnissa ja elinaikaisessa nuuskakokeiluissa suomalais- ja ulkomaalaistaustaiset nuoret eivät eronneet toisistaan. Sen sijaan elinaikanaan vesipiippua käyttäneiden osuus oli ulkomaalaistaustaisilla pojilla merkitsevästi suurempi (48,4 %) kuin suomalaistaustaisilla pojilla (21,3 %). Tytöillä ero ei ollut merkitsevä.

Suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten poikien viikoittaisessa rahapeliautomaateilla pelaamisessa ei ollut eroa. Sen sijaan pelaaminen oli tilastollisesti merkitsevästi yleisempää ulkomaalais- (2,9 %) kuin suomalaistaustaisilla (0,4 %) tytöillä.

Vakioinnin jälkeen ulkomaalaistaustaisilla nuorilla oli suomalaistaustaisia pienempi riski käyttää alkoholia (OR=0.47, 95 % CI 0.3–0.74) (Taulukko 3). Alkoholin käyttöön yhteydessä olevat tekijät pysyivät vakiointien jälkeenkin merkitsevinä, merkitsevimpiä tekijöitä olivat oma muiden päihteiden käyttö ja kavereiden alkoholinkäyttö. Myös tiivis vapaa-ajanvietto kavereiden kanssa hengaillessa oli yhteydessä alkoholinkäyttöön. Muu päivittäinen harrastus (paitsi urheilu) ja alkoholinkäyttöön liitetyt suuret riskit pienensivät alkoholinkäytön riskiä.

Ulkomaalaistausta ei vakioiduissa malleissa ollut yhteydessä päivittäiseen tupakointiin, mutta vesipiipun käytön riski oli korkeampi ulkomaalaistaustaisilla nuorilla (OR=2.5, 95 % CI 1.5–4.0). Sukupuolten välillä ei ollut merkitseviä eroja. Muiden päihteiden käyttö lisäsi sekä tupakoinnin että vesipiipun käytön riskiä. Lisäksi viikoittainen rahapeliautomaateilla pelaaminen oli yhteydessä vesipiipun käytön riskiin. Päivittäinen urheiluharrastus pienensi tupakoinnin, mutta suurensi vesipiipun käytön riskiä. Muut päivittäiset harrastukset taas pienensivät vesipiipun käytön riskiä. Muita tupakoinnin ja vesipiipun käytön riskitekijöitä olivat kavereiden

Taulukko 2. Erot suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteiden käytössä, tytöt ja pojat erikseen, % (n).

	Pojat			Tytöt		
	Suomalais- taustainen (n=1893)	Ulkomaalais- taustainen (n=65)	p-arvo ¹	Suomalais- taustainen (n=2021)	Ulkomaalais- taustainen (n=70)	p-arvo ¹
Alkoholi elinaikana	75.5 % (1417)	64.6 % (42)	.046	72.9 % (1469)	58.6 % (41)	.009
6+ annosta vähintään kerran kuussa	25.3 % (476)	25.0 % (16)	.958	20.4 % (410)	18.6 % (13)	.712
Tupakka päivittäin	12.2 % (230)	15.4 % (10)	.437	9.9 % (200)	8.6 % (6)	.707
Vesipiippu elinaikana	21.3 % (387)	48.4 % (31)	<.001	20.0 % (402)	24.6 % (17)	.344
Nuuska elinaikana	40.5 % (767)	36.9 % (24)	.561	13.6 % (274)	10.0 % (7)	.391
Kannabis elinaikana	9.4 % (177)	23.4 % (15)	<.001	7.1 % (144)	8.6 % (6)	.646
Muu huume elinaikana	7.1 % (135)	9.2 % (6)	.520	13.0 % (262)	14.3 % (10)	.747
Rahapelit viikoittain	9.0 % (169)	6.3 % (4)	.449	0.3 % (7)	2.9 % (2)	.002

¹ P-arvot laskettu Rao-Scottin χ^2 -riippumattomuustestin mukaan

tupakointi ja kavereiden kanssa hengailu sekä vanhempien tietämättömyys nuorten perjantai-iltojen vietosta.

Kannabiksen käytön riski oli myös vakio-
dussa mallissa suurempi ulkomaalais- kuin suomalaistaustaisilla nuorilla (OR=2.4, 95 % CI 1.4–4.0). Kannabiksen käytössä ei ollut eroa tyttöjen ja poikien välillä. Muiden päihteiden käyttö ja rahapeliautomaateilla pelaaminen lisäsivät kannabiksen käytön riskiä, kuten myös kavereiden kannabiksen käyttö. Kannabiksen käyttöön liitetyt suuret riskit vastaavasti pienensivät käytön riskiä kuten myös vanhempien tietämys nuoren perjantai-iltojen vietosta.

Rahapeliautomaateilla pelaamisen riski ei ollut yhteydessä nuoren ulkomaalaistaustaan. Rahapelaamisen riski oli suurempi pojilla ja niillä, jotka käyttivät muita päihteitä vapaa-ajallaan ja hengailivat kavereiden kanssa, ja joiden vanhemmat eivät tieneet perjantai-iltojen vietosta.

Suomalaistaustaiset tytöt harrastivat ulkomaalaistaustaisia tyttöjä enemmän urheilua (Taulukko 4). Ulkomaalaistaustaisten poikien kaveripiirissä kannabiksen käyttö oli yleisempää kuin suomalaistaustaisten poikien, ja heidän vanhempansa tiesivät suomalaistaustaisia

harvemmin heidän perjantai-illan viettotavoistaan. Suomalaistaustaiset tytöt ja pojat pitivät alkoholinkäyttöön liittyviä riskejä pienempinä kuin ulkomaalaistaustaiset, ja suomalaistaustaisista tytöistä ulkomaalaistaustaisia suurempi osa piti päivittäiseen tupakointiin liittyviä riskejä suurina.

Ulkomaalaistaustan ja taustamuuttujien välisten interaktioiden yhteydet päihteidenkäyttöön ja rahapelaamiseen olivat hyvin samankaltaisia ulkomaalais- ja suomalaistaustaisilla nuorilla, mutta ulkomaalaistaustaisilla nuorilla vanhempien tietämys perjantai-iltojen vietosta vähensi suomalaistaustaisia enemmän heidän alkoholinkäyttöriskiään (Wald $\chi^2=4180.99$, $p < .0001$). Lisäksi ulkomaalaistaustaisilla nuorilla kavereiden kannabiksen käyttö oli suurempi riski omalle käytölle kuin suomalaistaustaisilla nuorilla (Wald $\chi^2=372.90$, $p < .0001$). Suomalaistaustaisilla nuorilla päivittäinen urheilu suojasi kannabiksen käytöltä, mutta ei ulkomaalaistaustaisilla nuorilla (Wald $\chi^2=4.57$, $p=0.033$). Tupakoinnin, vesipiipun käytön ja rahapelaamisen osalta interaktiot taustamuuttujien ja ulkomaalaistaustan kanssa eivät olleet merkitseviä.

Taulukko 3. Eri päihdeiden käytön ja rahapeliautomaateilla pelaamisen riski- ja suojaavat tekijät (logistinen regressioanalyysi ristitulosuhde (OR) ja 95 % luottamusväli (CI)).

	Käytännyt alkoholia elinaikana ² (n=3805) OR (95 % CI)	Tupakoi päivittäin ³ (n=3821) OR (95 % CI)	Kokeillut vesiippua elinaikana ³ (n=3766) OR (95 % CI)	Kokeillut kannabista elinaikana ⁴ (n=3803) OR (95 % CI)	Pelaa rahapeliautomaateilla viikoittain ⁵ (n=3841) OR (95 % CI)
Ulkomaaolaisuus Sukupuoli ¹	0.47 (0.30-0.74) * 1.00 (0.84-1.18)	0.59 (0.28-1.24) 1.00 (0.74-1.36)	2.51 (1.56-4.05) * 1.16 (0.94-1.44)	2.35 (1.38-4.02) * 0.81 (0.61-1.08)	0.57 (0.20-1.62) 0.05 (0.03-0.09) *
Käytännyt alkoholia elinaikana					
Tupakoi päivittäin	3.25 (1.78-5.91) *	3.27 (1.83-5.84) *	3.56 (2.61-4.86) *	11.94 (4.35-32.77) *	2.46 (1.10-5.53) *
Kokeillut kannabista elinaikana	8.45 (3.10-23.01) *	5.24 (3.76-7.30) *	1.38 (1.02-1.88) *	7.27 (5.20-10.16) *	1.85 (1.19-2.87) *
Pelaa viikoittain rahapeliautomaateilla	2.31 (0.99-5.42)	1.11 (0.67-1.84)	1.76 (1.08-2.89) *	1.71 (1.03-2.83) *	1.94 (1.22-3.09) *
<i>Suuri riski, jos... juo 1-2 alkoholiannosta päivittäin tupakoi silloin tällöin käyttää kannabista silloin tällöin</i>	0.58 (0.48-0.70) *	0.57 (0.26-1.27)	0.84 (0.51-1.38)	0.15 (0.08-0.25) *	0.44 (0.30-0.65) *
<i>Vanhemmat tietävät perjantai-illoista</i>	0.21 (0.13-0.37) *	0.63 (0.46-0.87) *	0.68 (0.54-0.87) *	0.48 (0.34-0.68) *	
<i>Päivittäin tai lähes päivittäin:</i>					
Urheilu	1.11 (0.9-1.3)	0.51 (0.39-0.67) *	1.34 (1.12-1.61) *	0.94 (0.72-1.24)	1.36 (0.94-1.97)
Muu harrastus	0.78 (0.65-0.93) *	1.01 (0.72-1.42)	0.77 (0.60-0.98) *	1.19 (0.82-1.73)	0.66 (0.40-1.11)
Viettää aikaa ystävien kanssa	1.95 (1.46-2.59) *	3.73 (2.77-5.03) *	1.48 (1.16-1.89) *	1.25 (0.94-1.66)	2.28 (1.64-3.18) *
<i>Valtaosa kavereista... käyttää alkoholia tupakoi käyttää kannabista</i>	4.47 (3.52-5.67) *	8.24 (6.09-11.15) *	1.52 (1.15-2.00) *	9.93 (2.28-43.37) *	
Käyttöaikat >10 e / kvko	1.72 (1.45-2.04) *	2.03 (1.46-2.82)	2.09 (1.74-2.52) *	1.60 (1.16-2.22) *	2.58 (1.72-3.88) *

¹ Ref = poika

² Mallissa vakioitu ulkomaaolaisuus, sukupuoli, päivittäinen tupakointi, kannabiksen käyttö, rahapeliautomaateilla pelaaminen, alkoholin käyttöön liitetyt riskikäsitteet, vanhempien tietämys perjantai-illoista, päivittäinen urheilu, päivittäinen muu harrastus, päivittäinen ajanvietto kavereiden kanssa, kavereiden alkoholin käyttö

³ Mallissa vakioitu ulkomaaolaisuus, sukupuoli, alkoholin käyttö, kannabiksen käyttö, rahapeliautomaateilla pelaaminen, tupakointiin liitetyt riskikäsitteet, vanhempien tietämys perjantai-illoista, päivittäinen urheilu, päivittäinen muu harrastus, päivittäinen ajanvietto kavereiden kanssa, kavereiden tupakointi

⁴ Mallissa vakioitu ulkomaaolaisuus, sukupuoli, alkoholin käyttö, päivittäinen tupakointi, rahapeliautomaateilla pelaaminen, kannabiksen käyttöön liitetyt riskikäsitteet, vanhempien tietämys perjantai-illoista, päivittäinen urheilu, päivittäinen muu harrastus, päivittäinen ajanvietto kavereiden kanssa, kavereiden kannabiksen käyttö

⁵ Mallissa vakioitu ulkomaaolaisuus, sukupuoli, alkoholin käyttö, päivittäinen tupakointi, kannabiksen käyttö, vanhempien tietämys perjantai-illoista, päivittäinen muu harrastus, päivittäinen ajanvietto kavereiden kanssa.

*p<0.05

Taulukko 4. Ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten nuorten erot riskikäytyksissä ja ajanvietossa, tytöt ja pojat erikseen, %.

	Pojat		p-arvo ¹	Tytöt		p-arvo ¹
	Suomalais- taustainen (n=1893)	Ulkomaalais- taustainen (n=65)		Suomalais- taustainen (n=2021)	Ulkomaalais- taustainen (n=70)	
<i>Suuri riski, jos...</i>						
juo 1–2 alkoholiannosta päivittäin	15.1 %	26.2 %	.015	27.0 %	41.4 %	.008
tupakoi päivittäin	63.2 %	58.5 %	.437	75.5 %	60.9 %	.006
käyttää kannabista silloin tällöin	30.0 %	26.2 %	.511	34.6 %	29.4 %	.375
Vanhemmat tietävät perjantai-illoista	86.8 %	73.4 %	.002	89.6 %	88.6 %	.782
<i>Läbes päivittäin:</i>						
Urheilu	55.4 %	63.1 %	.221	57.7 %	35.7 %	<.001
Muu harrastus	15.5 %	13.9 %	.720	28.7 %	20.0 %	.113
Hengaillee kavereiden kanssa	25.4 %	27.7 %	.671	18.7 %	15.7 %	.524
<i>Valtaosa kavereista...</i>						
juo alkoholia	31.4 %	38.5 %	.227	36.3 %	32.9 %	.554
tupakoi	17.7 %	26.2 %	.081	16.1 %	15.7 %	.926
käyttänyt kannabista	1.0 %	6.2 %	<.001	0.4 %	1.4 %	.194
Käyttövarat >10 e / vko	51.9 %	54.8 %	.645	50.2 %	47.8 %	.695

¹ P-arvot laskettu Rao-Scottin χ^2 -riippumattomuustestin mukaan

POHDINTA

Tutkimme ulkomaalaistaustaisten 9.-luokkalaisten nuorten päihteiden käyttöä ja rahapeliautomaateilla pelaamista eurooppalaisen koululaiskyselyn Suomessa kerätyn aineiston vuoden 2015 tulosten perusteella. Vuonna 2015 alkoholinkäyttö oli yleisempää suomalais- kuin ulkomaalaistaustaisten nuorten keskuudessa. Kannabiksen ja vesipiipun käyttö oli yleisempää ulkomaalaistaustaisten nuorten, erityisesti poikien, keskuudessa. Päihteiden käyttöön liittyvät riski- ja suojaavat tekijät olivat pitkälti samoja suomalais- ja ulkomaalaistaustaisilla nuorilla.

Päihteiden käyttöön liittyvien riskien pitäminen suurina pienensi päihteiden käytön riskiä sekä tytöillä että pojilla, kuten myös se, että vanhemmat tiesivät nuorten perjantai-illan viettotavoista. Kaveripiirin päihteiden käyttö ja runsas ajanvietto kavereiden kanssa vapaa-ajalla lisäsivät päihteiden käytön riskiä sekä tytöillä että

pojilla. Ulkomaalaistaustaisilla nuorilla kavereiden kannabiksen käytöllä oli kuitenkin voimakkaampi yhteys omaan kannabiksen käyttöön kuin suomalaistaustaisilla nuorilla.

Rahapeliautomaateilla pelaamisessa ei ollut eroja ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten poikien välillä. Raha-automaattipelaaminen oli kuitenkin tilastollisesti merkitsevästi yleisempää ulkomaalais- kuin suomalaistaustaisilla tytöillä, mutta raha-automaateilla pelanneiden tyttöjen määrä oli aineistossa niin pieni, että tulosta voidaan pitää vain suuntaa-antavana. Rahapelaamisen riski oli suurempi pojilla ja niillä, jotka käyttivät muita päihteitä, hengailivat kavereiden kanssa vapaa-ajalla, ja joiden vanhemmat eivät tienneet nuortensa perjantai-illan viettotavoista.

ESPAD -kyselyn vahvuuksia ovat aineiston keräämisen säännöllisyys ja pitkittäistutkimuksen mahdollisuus. Vuonna 2015 aineistossa mukana olleiden koulujen osallistumisprosentti oli

hyvä, samaten oppilaiden osallistumisprosentti. Ulkomaalaistaustaisten vastaajien määrä aineistossa on kuitenkin pieni, vaikka se vastaakin ulkomaalaistaustaisten osuutta tutkitussa ryhmässä (20). Kyselytutkimukseen osallistuvista kouluista valittiin satunnaisesti yksi luokka. Luokan valinnan todennäköisyyteen vaikutti oppilasmäärä, ei oppilaiden ulkomaalaistausta, mutta muiden kuin suomea tai ruotsia puhuvien sulkeminen pois tutkimuksesta on jonkin verran rajoittanut ulkomaalaistaustaisten osallistumista. Vastaajien pienen määrän vuoksi emme voineet erotella ulkomaalaistaustaisia vastaajia ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajiin tai taustamaiden mukaan.

Tuloksemme ovat samansuuntaisia kuin Kouluterveyskyselyssä vuonna 2013, jossa todettiin rahapelaamisen olevan yhteydessä päihteiden käyttöön (15). Vuonna 2015 nuorten terveystapatutkimuksessa 16-vuotiaista pojista 20 prosenttia ja tytöistä 18 prosenttia oli käyttänyt vähintään kerran vesipiippua (21). Tutkimuksessamme hieman alle neljäsosa kaikista vastaajista oli kokeillut vesipiippua, mutta ulkomaalaistaustaisista pojista useampi kuin suomaalaistaustaisista pojista.

Perheen ja kaveripiirin merkitystä tukevat myös aiemmat tutkimukset (22,23,24). Kaveripiirin vaikutusta näyttää lisäävän nuorten hengailu ja ajanvietto yhdessä. Vanhempien tietoisuus lastensa tekemisistä ja hyvät perhesuhteet suojaavat kaveripiirin kielteiseltä vaikutukselta (1,5). Tutkimuksessamme vanhempien tietoisuus nuorten perjantai-iltojen vietosta vähensi nuorten päihteiden käytön riskiä taustasta riippumatta.

Erilaiset yksilölliset ja ulkoiset voimavarat edistävät nuorten päihteettömyyttä ja suojaavat heitä päihteiden käytön aloittamiselta. Yksilöllisiä voimavaroja ovat hyvä itsetunto, sosiaaliset taidot, selviytymistäidot, elämänhallinnan tunne ja tiedolliset valmiudet. Ulkoisia voimavaroja ovat vanhempien tuki ja valvonta, ystävät ja harrastukset sekä yhteiskunnan myönteistä nuoruusiän kehitystä edistävät organisaatiot (25.) Näiden voimavarojen voidaan ajatella edistävän myös nuorten pelaamattomuutta ja ehkäisevän rahapelaamisen muuttumista ongelmalliseksi.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

Suomessa alkoholin, tupakkatuotteiden ja rahapeliin ostoja säätelevät ikäraajat ja kaikkien huumaiden käyttö on laitonta. Alaikäisten rahapelaaminen kiellettiin vaiheittain vuosien 2009–2011 aikana: tutkimukset ovat osoittaneet sen vähentyneen vuoden 2011 jälkeen, mutta silti osa alikäisistä pelaa edelleen (15,26,27). On tärkeää seurata sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteiden käytön ja rahapelaamisen trendejä (18). Siihen, mistä ja miten nuoret ovat saaneet päihteitä käyttöönsä, tulisi paneutua tarkemmin (28). Lisäksi olisi hyvä selvittää, onko päihteiden ja rahapeliin ostoja asianmukaisesti valvottu (29). Hankintatapoja ja -kanavia selvittäessä voitaisiin tutkia, onko ikärajojen valvonnassa eroa suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten välillä.

Myös ulkomaalaistaustaisten vanhempien suhtautumiseen päihteiden käyttöön ja rahapelaamiseen tulisi paneutua jatkossa enemmän. Uskonto voi olla riippuvuutta aiheuttavilta aineilta ja toiminnoilta suojaava tekijä (30,31). Muita joko suoranaisesti tai välillisesti suojaavia tekijöitä voivat olla esimerkiksi sukupuoliroolit, arvot ja sosiaaliset suhteet (32,33,34). Mielenkiintoista olisi tutkia eri kulttuureihin liittyviä päihteidenkäyttötapoja, kuten khatin ja kannabiksen käyttöä, tupakointia ja rahapelaamista, ja niiden siirtymistä sukupolvelta toiselle (7,35,33). Sukupolvelta toiselle siirtyvissä käyttö- ja toimintatavoissa voi olla kyse mallioppimisesta ja kulttuurisesta periytymisestä (36).

Laaja kansainvälinen tutkimuskirjallisuus on osoittanut, että maahanmuutossa sukupolvi, ikä ja maassa oleskelun pituus ovat yhteydessä ulkomaalaistaustaisten terveyteen ja hyvinvointiin (37,38,16). Yksilöt altistuvat eri tavoin uuden kotimaan normeille, arvoille ja uskomuksille (37).

Peruskoulua käyvät ulkomaalaistaustaiset nuoret kuuluvat kouluterveydenhuollon piiriin, jolloin heille voidaan antaa terveysneuvontaa ja heidän hyvinvointiaan voidaan tukea. Esimerkiksi laajat terveystarkastukset voivat antaa mahdollisuuden tukea maahanmuuttajataustaisen nuoren ohella hänen perhettään ja vaikuttaa koko perheen elintapoihin (39). Nuorille voisi

järjestää esimerkiksi yhteistyössä nuorisotyöntekijöiden kanssa myös ryhmäkeskusteluja, joissa pyritään vaikuttamaan nuorten asenteisiin (40). Terveystarkastuksissa ja ryhmäkeskusteluissa voitaisiin kerätä myös tutkimustietoa nuorten taustasta, terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä asenteista ja uskomuksista sekä päihteiden käyttöön ja rahapelaamiseen liittyvistä tavoista ja perinteistä. Tällainen tutkimus lisäisi kyselytut-

kimusten ohella tarpeellista tietoa ulkomaalais-taustaisista nuorista.

KIRJOITTAJIEN KONTRIBUUTIOT

JJT on kirjoittanut johdannon, pohdinnan ja päätelmät. KR on kirjoittanut aineistosta ja menetelmistä ja tehnyt analyysit. Kirjoittajat ovat myös kommentoineet toistensa osuuksia ristiin.

Järvinen-Tassopoulos, J., Raitasalo, K. Substance use and gambling among 9th grade students with foreign background in Finland – Results from a European school survey in 2015. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine* 2017;54: 184–195

This study compares the prevalence of alcohol and cannabis use, smoking and slot machine gambling among 15- to 16-year-old secondary school students of foreign and Finnish background. Factors associated with substance use and gambling are also examined. The data was collected in the spring of 2015 from Finnish schools (n=258) from 4,049 students (of foreign background n=135) for the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD). Cross tabulation, χ^2 test and logistic regression analysis were used in the statistical analysis, taking into account the sampling design. Alcohol use was more common among students of Finnish background than those of foreign background. Cannabis and water pipe use was more common among students of foreign background, especially among boys. Peers' substance use and spending a lot of time with peers increased the odds for substance use among girls and boys. Among students of foreign background peers' cannabis use had a stronger

association with the youth's own use than among those of Finnish background. Boys of Finnish and foreign background did not differ in relation to weekly slot machine gambling. Playing with slot machines was significantly more common among girls of foreign background than among girls of Finnish background. Factors associated with substance use were mostly the same among all students. Regardless of the foreign background, considering the risks associated to substance use as high decreased the risk of substance use among girls and boys. Also the fact that parents knew about their youth's whereabouts on Friday evenings decreased the risk of substance use. The risk of gambling was bigger among boys and those who used other substances, hanged out with their peers and whose parents did not know about their whereabouts on Friday evenings.

Key words: 9th grade students, substances, gambling, foreign background

LÄHTEET

- (1) Haikkola L. Nuorten alkoholinkäytön etniset erot. Laadullinen tutkimuskatsaus maahanmuuttajataustaisten nuorten alkoholinkäyttötapoihin. *Yhteiskuntapolitiikka* 2013;78:554–561.
- (2) Ansala L, Hämäläinen U, Sarvimäki M. Integroitumista vai eriytymistä? Maahanmuuttajalapsen ja -nuoren Suomessa. Helsinki: Työpapereita 26/2014, Kelan tutkimusosasto; 2014.
- (3) Matikka A, Luopa P, Kivimäki H, ym. Maahanmuuttajataustaisten 8.- ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi. Kouluterveyskysely 2013. Helsinki: Raportti 26/2014, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2014.
- (4) Ranto S, Ahlgren-Leinvuo H, Haapamäki E, ym. Ulkomaalaistaustaisten nuorten hyvinvointi Helsingissä. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, Tilastoja 40, 2015.
- (5) McLean Leow D, Goldstein M, McGlinchy L. A Selective Literature Review: Immigration, Acculturation and Substance Abuse. Newton: Education Development Center, Inc.; 2006.
- (6) Pfarrwaller E, Suris J-C. Determinants of health in recently arrived young migrants and refugees: a review of the literature. *Italian Journal of Public Health* 2012;9:1–16.
- (7) Salous A, Omar H.A. Substance Abuse Among Adolescents. *Pediatrics Faculty Publications*. Paper 116; 2010, 183–187.

- (8) Wikström K, Haikkola L, Laatikainen T. Maahanmuuttajataustaisten nuorten terveys ja hyvinvointi. Tutkimus pääkaupunkiseudun somali- ja kurditaustaisista nuorista. Helsinki: Työpäperi 17/2014, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos; 2014.
- (9) Malin M, Kinnunen J.M, Rimpelä A. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden elinolot, hyvinvointi ja koulumenestys. Kirjassa: Vainikainen M-P, Rimpelä A. (toim.) Nuorten kehitysympäristö muutoksessa. Peruskoulujen oppimistulokset ja oppilaiden hyvinvointi eriytyvällä Helsingin seudulla. Helsinki: Tutkimuksia 363, Helsingin yliopisto; 2015, 69–89.
- (10) Degni F, Suominen S, Kauhanen J, ym. Religious-ethnic differences in alcohol consumption and abstinence among 15-17-year-old adolescents attending school in Turku, Finland. *Finnish Journal of Ethnicity & Migration* 2010;5:63–69.
- (11) Crentsil P, Jouhki J. Maahanmuuttajien rahapelaaminen ja nettipokerin etnografiaa. Kirjassa: Raento P. (toim.) Rahapelaaminen Suomessa. Aiheet ja aineistot. Helsinki: Gaudeamus; 2012, 196–210.
- (12) Chaulagai S.P. Causes and consequences of gambling among Finns and immigrants in Finland. A study on gambling on the basis of different cultural standpoints. Thesis. Järvenpää: Diaconia University of Applied Sciences; 2010.
- (13) Järvinen-Tassopoulos J, Tassopoulos K. Onko syytä huolestua väkivallasta ongelmapelaajien perheissä? *Tiimi* 2011;5:21–23.
- (14) Järvinen-Tassopoulos J. Maahanmuuttajien rahapelaaminen. Kirjassa: Alho H, Heinälä P, Kiianmaa K, ym. (toim.) Rahapeliriippuvuus. Helsinki: Duodecim; 2015, 194–197.
- (15) Räsänen T, Lintonen T, Raisamo S, ym. Rahapelaamisen yhteys päihteiden käyttöön. Onko nähtävissä eroja valtaväestön, suomenruotsalaisten, monikulttuuristen perheiden nuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä? *Yhteiskuntapolitiikka* 2016;81:384–394.
- (16) Blake S.M, Ledsky R, Goodenow C, ym. Recency of immigration, substance use, and sexual behavior among massachusetts adolescents. *American Journal of Public Health* 2001;5:794–798.
- (17) Lussier I, Derevensky J, Gupta R, ym. Risk, compensatory, protective, and vulnerability factors related to youth gambling problems. *Psychology of addictive behaviors* 2013; doi: 10.1037/a0034259. <https://doi.org/10.1037/a0034259>
- (18) Raitasalo K, Huhtanen P, Miekka M. Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995–2015. ESPAD-tutkimuksen tulokset. Helsinki: Raportti 61/2012, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos; 2015.
- (19) SAS/STAT 9.3 User's Guide. Introduction to Survey Sampling and Analysis Procedures. Luettu 16.1.2017. https://support.sas.com/documentation/cdl/en/statug/63962/HTML/default/viewer.htm#statug_introsamp_sect011.htm
- (20) Tilastokeskus. Väestö syntyperän ja taustamaan, iän ja sukupuolen mukaan 1990–2015. Luettu 27.4.2017. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ ja_kotoutuminen__Maahanmuuttajat_ ja_kotoutuminen/040_tautamaa.px/?rxid=5fc9b26c-64d0-4ce3-8e08-1d40a1646dce
- (21) Kinnunen J, Pere L, Lindfors P, Ollila H, ym. Nuorten terveystapatutkimus 2015. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977–2015. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2015:31, Sosiaali- ja terveysministeriö; 2015.
- (22) Peltola M. Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema. Helsinki: Julkaisuja 147, Nuorisotutkimusverkosto; 2014.
- (23) Alitolppa-Niitamo A. Perheen akkulturaatio ja sukupolvien väliset suhteet. Kirjassa: Martikainen T, Haikkola L. (toim.) Maahanmuutto ja sukupolvet. Helsinki: Tietolipas 233, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura; 2010, 45–64.
- (24) Kautto V. Ootsä mun kaa? Ystävyys monikulttuuristen nuorten arjessa. Kirjassa: Harinen P, Honkasalo V, Souto A-M, ym. (toim.) Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Julkaisuja 91, Nuorisotutkimusverkosto; 2009, 62–75.
- (25) Pirskanen M. Nuorten päihteettömyyden edistäminen. Varhaisen puuttumisen malli koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon. Väitöskirja. Kuopio: Kuopion yliopiston julkaisuja E, Yhteiskuntatieteet 140, Kuopion yliopisto; 2007.
- (26) Järvinen-Tassopoulos J, Raitasalo K. Ikärajoja ja rajojen kokeilua. Raha-automaattipelejä pelaavien 9.-luokkalaisten alkoholin, kannabiksen ja tupakkatuotteiden käyttö vuosina 1995–2011. *Yhteiskuntapolitiikka* 2015;80:160–172.
- (27) Salonen A, Raisamo S. Suomalaisen rahapelaaminen. Rahapelaaminen, rahapeliongelmat ja rahapelaamiseen liittyvät asenteet ja mielipiteet 15–74-vuotiailla. Helsinki: Raportti 16/2015, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- (28) Simonen J, Kataja K, Pirskanen H, ym. Nuorten näkemykset vanhempien ja lasten alkoholinkäyttöä koskevasta vuorovaikutuksesta. Kirjassa: Holmila M, Raitasalo K, Tigerstedt C. (toim.) Sukupolvien sillat ja kasvamisen karikot – vanhemmat, lapset ja alkoholi. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos; 2016, 32–47.

- (29) Warpenius K, Holmila M, Raitasalo K. Peliin ei puututa. Alkoholin, tupakan ja rahapeliautomaattien ikäraja- ja valvontaa testanneet ostokokeet vähittäisliikkeissä. *Yhteiskuntapolitiikka* 2012;77:375–385.
- (30) Leinonen E. Perheen sukupolvisuhteet ja kotoutuminen nuorten näkökulmasta. Helsingin kaupunki: Tutkimuksia 2013/3, Tietokeskus; 2013.
- (31) Niemelä H. Erottautumista ja ystävyyttä. Somalialaistytöjen käsityksiä ja kokemuksia suomalaisista tytöistä. Kirjassa Harinen P. (toim.) *Kamppailua jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Helsinki: Julkaisuja 38, Nuorisotutkimusverkosto; 2003, 91–121.
- (32) Honkasalo V. Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto; 2011.
- (33) Raylu N, Oei T.P. Role of culture in gambling and problem gambling. *Clinical Psychology Review* 2004;23:1087–1114. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2003.09.005>
- (34) Fabiansson C. Pathways to excessive gambling. A societal perspective on youth and adult gambling pursuits. Farnham: Ashgate; 2010.
- (35) Henry K.L, Augustin, M.B. Intergenerational continuity in cannabis use: the role of parent's early onset and lifetime disorder on child's early onset. *Journal of Adolescent Health* 2017;60:87–92. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2016.09.005>
- (36) Kestilä L, Määttä M, Peltola M. Rakenteet. Kirjassa: Määttä M, Tolonen T. (toim.) *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään*. Helsinki: Julkaisuja 112, Nuorisotutkimusverkosto; 2011, 129–144.
- (37) Chun H, Mobley M. The “immigrant paradox” phenomenon: assessing problem behaviors and risk factors among immigrant and native adolescents. *Journal of Primary Prevention* 2014;35:339–356. <https://doi.org/10.1007/s10935-014-0359-y>
- (38) Wilson A.N, Salas-Wright C.P, Vaugh M.G, ym. Gambling prevalence rates among immigrants: A multigenerational examination. *Addictive Behaviors* 2015;42:79–85. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2014.11.003>
- (39) Laatikainen T, Haikkola L, Alitolppa-Niitamo A, ym. Tulosten tarkastelua ja johtopäätökset. Kirjassa: Wikström K, Haikkola L, Laatikainen T. (toim.) *Maahanmuuttajataustaisten nuorten terveys ja hyvinvointi. Tutkimus pääkaupunkiseudun somali- ja kurditaustaisista nuorista*. Helsinki: Työpäperi 17/2014, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos; 2014, 94–100.
- (40) Pirskanen M, Laukkanen E, Varjoranta P, ym. Varhaisen puuttumisen mallin vaikuttavuuden arviointia – tavoitteena nuorten päihteiden käytön ehkäiseminen. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti* 2012;49:328–341.

JOHANNA JÄRVINEN-TASSOPOULOS

*Dosentti, erikoistutkija
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Kansanterveysratkaisut -osasto
Päihteet ja riippuvuudet -yksikkö*

KIRSIMARJA RAITASALO

*Dosentti, erikoistutkija
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Kansanterveysratkaisut -osasto
Päihteet ja riippuvuudet -yksikkö*